

Dobermannin roturisteytysprojekti	1
1.1. Taustaa	2
2. Roturisteytyksen perusteet	3
2.1. Nykytila	3
2.2. Dilatoiva kardiomyopatia	3
2.3. Spondyloosi	4
2.4. Kasvainsairaudet	4
2.6. Luusto	4
2.7. Kuolinsyyt ja elinikä	4
2.6. Sairauksien ja ominaisuuksien periytyminen	5
3. Roturisteytyksen tavoitteet	7
4. Projektin toteutus ja seuranta	8
5. Aloitus	9
6. Risteytyspentueiden rekisteröinti ja jatkokäyttö	10
7. Seurantaraportti	11
8. Dobermannin evaluointi risteytyskoiraksi	12
8.1. Luonne	12
8.2. Terveys	12
9. Risteytettävät rodut	13
Gordoninsetteri	13
Hovawart	14
Isovillakoira	15
Plottinajokoira	16
Lapinporokoira	16
10. Roturisteytysprojektista roturisteytysohjelma	17
11. Roturisteytyspentueen kustannukset	18
12. Muuta huomioitavaa	19
12.1. Mahdolliset riskit	19
13. Tarvittavat toimenpiteet projektin käynnistämiseksi	20

Dobermannin roturisteytysprojekti

1.1. Taustaa

Dobermanni on saksalainen FCI2-roturyhmään (pinsarit, snautserit ja molossit) kuuluva palveluskoirarotu. Dobermanni on ulkomuodoltaan lihaksikas, keskikokoinen ja voimakasrakenteinen koira. Luonteeltaan dobermannin tulee olla ystävällisen rauhallinen, temperamentiltaan iloinen ja kohtuullisen terävä. Dobermannin tulee olla käyttö- ja palveluskoira, joka rotumääritelmänsä mukaan soveltuu myös hyvin seura- ja kotikoiraksi.

Rodun ongelma on erittäin kapea geenipooli, jonka takia esimerkiksi autoimmuunisairaudet ja dilatoiva kardiomyopatia ovat lisääntyneet rodussa. Lisäksi rodun elinikää lyhentävät lisääntyneet kasvainsairaudet.

2. Roturisteytyksen perusteet

2.1. Nykytila

Rodun keskimääräinen jalostuskäyttöikä nartuille on 3-4 vuotta. Jalostukseen käytettyjen urosten keskimääräinen ikä on 4-5 vuotta.

Dobermannin sukusiitosprosentti SKL jalostustietojärjestelmän mukaan 5 sukupolvella laskettuna on keskimäärin 2,44%. Sukusiitosaste on laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Dobermann Diversity Projectin mukaan dobermannin geneettinen sukusiitosprosentti on 30-45%.

Vuodesta 2015 saakka rodulle on voinut saada sydäntutkimustuloksen Suomen Kennelliiton nimeämältä eläinlääkäriltä. Sydänlausunto on lisätty rodulle Pevisaan heti, kun se on ollut mahdollista.

2.2. Dilatoiva kardiomyopatia

Dobermannien kardiomyopatia on sydänlihassairaus, joka johtaa kliinisten oireiden ilmaantumisen jälkeen aina melko nopeasti kuolemaan. Se eroaa muiden rotujen kardiomyopatiasta aggressiivisemmän etenemisensä ja huonon hoitovasteensa vuoksi. (Tidholm 2001, Meurs 2007). Oireettomassa (okkultti) vaiheessa olevia koiria on vaikea diagnosoida yksinkertaisilla, halvoilla ja silti luotettavilla tutkimusmenetelmillä. (Häggström 2008) Oireeton sairas koira vaikuttaa terveeltä ja toimii normaalisti. Oireettomassa DCM:ssä löydöksiä voidaan nähdä 24t EKG:ssä (holter), sydämen ultraäänitutkimuksessa, veren ns. biomarkkeritutkimuksissa (troponiini I ja koiraspesifistinen NT-PRObnb) tai lyhytkestoisessa EKG (lepo-EKG) tutkimuksessa. (Domanjko Petric A. 2008, Oyama M 2007, Wess 2010, Wess 2011)

Ns. "Golden standard" sydäntutkimuksessa on holter ja sydämen ultraäänitutkimus. Lepo-EKG ja sydämen ultraäänitutkimus on toinen mahdollinen seulontamenetelmä, jossa yksi ylimääräinen rytmihäiriömuutos korreloi voimakkaasti holter-muutoksiin. (Wess 2016)

Kliinisesti sairas koira oireilee kahdella tavalla. Osalla koirista nähdään rytmihäiriöistä johtuvia äkillisiä pyörtymis- ja heikkouskohtauksia tai rytmihäiriöistä johtuva äkillinen kuolema. Sydämen vajaatoimintamuoto puolestaan aiheuttaa yskää, väsymystä, laihtumista sekä yleistä haluttomuutta. Kardiologisessa ultraäänitutkimuksessa ja EKG:ssä havaitaan tyyppilliset muutokset. Auskultaatiossa voidaan joskus kuulla lievä sivuääni. Sairastunut koira

voi olla vajaa 1-10-vuotias, tyypillisesti kuitenkin n. 5-7-vuotias. Sairauden aggressiivista kulkua kuvaa, että oireiden ilmaantumisen jälkeen elinikä on keskimäärin vain muutama kuukausi (vaihteluväli muutamasta viikosta muutama vuoteen). Kliiniseen vaiheeseen edennyttä sairautta on erittäin vaikea hoitaa. Ruumiinavauksessa nähtävät sydänlihaskudosuutokset ovat tyypillisiä. Erityisesti rytmihäiriöperäisten kuolemien yhteydessä, joihin ei aina liity selvää sydämen laajentumaa, muutoksia on erittäin vaikea havaita.

2.3. Spondyloosi

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta muutoksia voidaan todeta jo nuorilla koirilla. Spondyloosin suositeltava kuvausikä on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös.

2.4. Kasvainsairaudet

Dobermannilla tyypillisin luustokasvain vaikuttaa olevan osteosarkooma ja vatsaontelokasvaimista (muu kuin lymfooma) pernan hemangiosarkooma.

2.6. Luusto

Lonkkanivelen dysplasia aiheuttaa harvoin kliinistä vaivaa dobermannille. Voimakkaat muutokset, löysyys sekä lonkkamaljan ja reisiluun pään yhteensopimattomuus johtaa nivelrikkoon. Lonkkamaljan mataluus on yleisin syy dobermannilla C lausuntoon, ja mataluus yksin harvoin aiheuttaa kliinistä vaivaa.

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

2.7. Kuolinsyyt ja elinikä

Dobermanni on keskimääräistä alttiimpi tarvitsemaan eläinlääkärin apua. Keskimäärin riski sairastua on kaikilla roduilla 15,9 %, dobermannilla se on 26,5 %. Sydämeen, sisäeritysrauhasten sairauksiin ja ihoon liittyvissä sairauksissa riski on kaksinkertainen, liikuntaelinsairauksissa riski on jopa kolminkertainen. Uroksien riski sairastua on hieman narttuja suurempi. Kuolleisuustilastoissa dobermanni sijaitsee myös keskiarvoja korkeammalla. Tilastoissa, joissa kuoleman syy on nimetty, on dobermannien prosentti 7,3, kun se kaikilla roduilla on 2,8%. (Lähde: Agrian rotuprofiilit, perustuvat Ruotsin Agria Djurförsäkringissä vuosina 2011-2016 vakuutettujen lemmikkien vahinkotilastoihin)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	6 vuotta 5 kuukautta	8
Iho- ja korvasairaudet	1 vuotta 9 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	5 vuotta 7 kuukautta	3
Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 5 kuukautta	90
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	7 vuotta 0 kuukautta	19
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	6 vuotta 3 kuukautta	19
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	2 vuotta 5 kuukautta	9
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 8 kuukautta	47
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	5 vuotta 11 kuukautta	35
Muu sairaus, jota ei ole listalla	4 vuotta 3 kuukautta	28
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 9 kuukautta	3
Selkäsairaus	4 vuotta 11 kuukautta	21
Sisäeritysrauhasten sairaus	5 vuotta 7 kuukautta	2
Sydänsairaus	6 vuotta 8 kuukautta	44
Tapaturma tai liikennevahinko	3 vuotta 2 kuukautta	24
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	10 vuotta 0 kuukautta	26
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	2 vuotta 2 kuukautta	8
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	5 vuotta 1 kuukautta	70
Kaikki yhteensä	5 vuotta 10 kuukautta	459

2.6. Sairauksien ja ominaisuuksien periytyminen

Dilatoiva kardiomyopatia periytyy erään tutkimuksen mukaan autosomaalisesti ja hallitsevasti (Meurs 2007). Loppuvuodesta 2010 USA:ssa ilmestyi julkaisu dobermannin kardiomyopatiaa aiheuttavasta geenilöydöstä (Meurs 2010). Sekä amerikkalainen, että suomalainen materiaali näyttää tämän geenitestin mukaan olevan lähes 45%:sti sairas homotsygotisti tai heterotsygotisti. Kesällä 2011 saksalainen tutkijaryhmä ilmoitti löytäneensä saksalaisilta DCM-sairailta koirilta sairausgeenin, joka sijaitsee eri

kromosomissa. Amerikkalainen geenilöydös ei liittynyt DCM-sairauteen eurooppalaisessa dobermannipopulaatiossa (Owczarek-Lipska 2021). Viimeisin geenilöydös (Meurs 2019) vaikuttaa sydänlihaksen supistuvuuteen. Tämäkään geenivirhe ei selitä kaikkia sairastuneita. Kaikilta DCM- sairailta dobermanneilta ei kuitenkaan löytynyt amerikkalaista eikä saksalaisia geenimuunnoksia.

Professori Hannes Lohen tutkimuksessa (2023) on tehty merkittävä löytö laajentavan sydänlihassairauden geenitaustan selvittämiseksi. Geenikartoituksen avulla yhdistettiin sydänlaajentumiin kromosomista 5 kaksi vierekkäistä geenialuetta. Alueen lukuisista geeneistä kahdesta, RNF207 ja PRKAA2, löydettiin rakenteellisia muutoksia, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti geenien toimintaan ja heikentää sydämen toimintaa. Tähän asti on ollut epäselvää, onko eri tavalla oirehtivilla dobermanneilla yksi ja sama sairaus. Tunnistetut geenit liittyvät vain sydänlaajentumiin ja pumppauskykyyn. Tutkimuksessa havaittiin myös, että sydämen pumppauskykyyn vaikuttaa useampia geenejä ja tunnistettiin kahden geenin sairausriskiä lisäävä malli.

Dobermannin kohdalla jatkuvasti kapeneva geenipooli yhdessä jalostusiän laskun kanssa ovat rotumme terveyteen negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä. Pyrimme tukemaan vanhempien koirien jalostuskäyttöä ja seuraamme mielenkiinnolla erilaisten geneettistä monimuotoisuutta tukevien toimenpiteiden ja testien kehitystä. Geneettisen monimuotoisuuden toteuttamiseksi ja rodun elinvoiman lisäämiseksi tulee suunnitella mahdollista roturisteytystä.

3. Roturisteytyksen tavoitteet

- Sydänterveyden parantaminen
- Monimuotoisuuden ja geenipoolin laajentaminen
- Rodun elinvoiman lisääminen perinnöllisen vaihtelun lisäämisellä
- Laajemman geenipoolin hyödyntäminen myös muussa populaatiossa
- Kasvainsairauksien vähentäminen

4. Projektin toteutus ja seuranta

- Risteytyksiin käytettävien koirien oltava molempien rotujen Pevisan osalta tutkittuja sekä geenitestattuja ja holteroituja vähintään Alba Medicalin laitteella
- Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla vähintään 5-vuotiaita
- Toisen rodun kumppanin laukausalttius tulee olla testattu (LTE, MH, rodunomainen koe)
- Risteytysyhdistelmiin käytettävissä koirissa tulisi suosia koiria, joilla on jo ennestään jälkeläisiä, jotta saatavilla olisi terveysdataa.

5. Aloitus

Kun yhdistyksen jäsenistö on päättänyt hankkeen aloittamisesta ja rodun kotimaalta on saatu lausunto (Saksa), toimitetaan Suomen Kennelliitolle roturisteytyslakemus tai laajemmassa projektissa roturisteytysprojektihakemus.

Hakemukseen sisällytetään analyysi oman rodun tilanteesta ja risteytystarpeesta Suomessa esimerkiksi JTO:ta hyödyntäen. Hakemukseen sisällytetään myös risteytykseen valitut rodut ja syyt niiden valintaan. Projektihakemuksessa arvioidaan myös toivottava risteytyspentueiden määrä, mutta tämä voi tarkentua vasta matkan varrella. Hakemuksessa on kuitenkin esitettävä jonkinlainen laskelma yhdistelmien määrästä suhteessa koko populaation kokoon. Yksittäisten risteytysten hakemuksissa nimetään risteytykseen valitut yksilöt, mahdollisesti useampia vaihtoehtoja. Yksilöistä kuvataan mahdollisimman laajasti virallisia terveys-, näyttely- ja koetuloksia sekä muuta oleellista tietoa. Hakemuksessa on tuotava ilmi myös osa-alueet, joista ei ole tietoa.

6. Risteytyspentueiden rekisteröinti ja jatkokäyttö

Ensimmäinen risteytyspentu-sukupolvi on F1-sukupolvi, joka rekisteröidään kokonaisuudessaan FCI ulkopuoliseen roturisteytysrekisteriin. Pentujen kasvaessa niiden ominaisuuksia ja terveydentilaa seurataan tiiviisti.

Kun potentiaalisimmilla yksilöillä on tarvittavat Kennelliiton ja rotuyhdistyksen yhdessä määrittelemät terveys-, käyttäytymis-, rakenne- ja koetulokset, voivat niiden omistajat yhdessä rotujärjestön kanssa anoa Kennelliitolta koirien jalostuskäyttöä tiettyyn yhdistelmään. FCI ulkopuolisessa rekisterissä olevan yksilön jälkeläisiä ei voi siis rekisteröidä virallisesti Kennelliittoon ilman erillistä anomusta. Seuraavat yhdistelmät tehdään aina puhtasrotuisen dobermannin kanssa, jolloin saadaan aikaan F2- ja F3-polvet. Näiden rekisteröinnistä FI-rekisteriin ja jalostuskieltoon päättää Kennelliitto ensimmäisen seurantaraportin jälkeen. Yleensä viimeistään neljäs sukupolvi katsotaan kokonaan puhtasrotuiseksi.

F1-pennut rekisteröidään ensin FCI ulkopuoliseen roturisteytysrekisteriin. Ei näyttelyoikeuksia. Järjestetään SKL ulkomuotokatselmuksia. Kilpailuoikeudet on myös palveluskoiralajeihin.

F2-F4 sukupolvet voidaan rekisteröidään jalostustieteellisen toimikunnan päätöksellä jalostuskieltoon FI-rekisteriin.

F5 sukupolvesta eteenpäin voidaan rekisteröidä normaalisti FI-rekisteriin.

7. Seurantaraportti

- Eläinlääkärikäyntien raportit 8v saakka
- Terveys- ja käyttäytymiskyselyt
- Mahdolliset geenitestit
- Terveystutkimukset (myös silmätarkastus)
- LTE tai MH
- Ensimmäinen raportti toimitetaan SKL pentueen täyttäessä 2v.
- 2 vuotta täyttäneet risteytyspennut holteroidaan yhdistyksen laitteella

Risteytyspentueita seurataan, jotta saadaan selville toteutuivatko tavoitteet, tarvitaanko lisäristeytyksiä ja saatiinko risteytysrodulta jotain ei-toivottavaa. Risteytysjälkeläisiä ja vanhempia suositellaan seurattavaksi koko niiden eliniän. Risteytyspentueen kasvattajan toivotaan kirjaavan ylös huomioita tiineydestä, synnytyksestä, sekä emän ja pentujen kehityksen mahdolliset erityispiirteet ja terveysominaisuudet. Roturisteytyspentujen omistajilta toivotaan kaikkien eläinlääkärikäyntien syiden ylös kirjaamista siihen asti, kun koirat täyttävät 8 vuotta. Lisäksi omistajia toivotaan täyttämään Kennelliiton terveys- ja käyttäytymiskyselyt koiran ollessa 3–4-vuotias. Viralliset rodunomaiset terveystarkastukset tehdään kaikille pennuille ja ne pyritään käyttämään luonnetestissä tai MH:ssa. Ensimmäinen seurantaraportti toimitetaan Kennelliitolle risteytyspentueen täyttäessä kaksi vuotta. Toimitettavassa raportissa ilmoitetaan tiedot syntyneiden pentujen määrästä, mahdollisesta pentukuolleisuudesta sekä siihen mennessä ilmenneistä sairauksista. Kennelliitto kutsuu pennut jalostustarkastukseen niiden täytettyä viisi vuotta. Samalla kasvattaja tai rotuyhdistys raportoi pentujen terveydentilasta. Kuolinsyyt ja -päivämäärät tallennetaan Kennelliiton Jalostustietojärjestelmään.

8. Dobermannin evaluointi risteytyskoiraksi

8.1. Luonne

- Halutaan säilyttää rotumääritelmän mukainen, palveluskoiralle sopiva luonne.
- Luonnetesti/MH-kuvaus, ZTP, palveluskoirakoe. Laukausvarmuus.
- Käytettävällä muunrotuisella yksilöllä ei laukausalttiutta

8.2. Terveys

- Pevisa
- Geenitestit
- Koirien tulee olla tutkittu dobermannien jalostusohjeen mukaisesti

Jalostukseen käytettävällä yksilöllä suositellaan olevan aiempia pentueita ja mielellään myös jälkeläisten terveystuloksia.

9. Risteytettävät rodut

Gordoninsetteri

Käyttötarkoitus, käyttäytyminen, luonne: Seisova lintukoira. Älykäs, palvelualtis ja itsetietoinen. Tunnetaan yhteistyöhaluisena ja helposti koulutettavana rotuna. Luonteeltaan rohkea, avoin, ystävällinen ja rauhallinen. Haukku- ja ärsytyskynnys on hyvin korkea. Gordoninsetteri on huomaamaton kotioloissa ja se sopiikin luonteensa ja käytöksensä vuoksi hyvin nyky-yhteiskuntaan ja lapsiperheisiin.

Yleisvaikutelma: Tyylikäs ja sulavalinjainen, kauttaaltaan tasapainoinen. Rakenteeltaan setteriroitujen rotevien olematta kuitenkaan raskasrakenteinen. Se on voimakas metsästyskoira, linjat ovat tyylikkää ja liikkeet ilmentävät nopeata ja kestäväää laukkaavaa juoksua.

Kokosuositus Suomessa: Uros 60-65 cm ja narttu 58-63 cm.
(Rotumääritelmä: uros 66 cm/29,5 kg, narttu 62 cm/25,5 kg.)

Gordoninsetteri on jakautunut kahteen rotulinjaan: metsästys- ja näyttelylinjaan. Ulkomuodollisesti käyttölinja pohjoismaista metsästyskoiratyyppiä ja näyttelylinja raskaampaa sekä pitkäkarvaisempaa alkuperäisen rodun käyttötarkoitukseen soveltumatonta tyyppiä. Eri linjojen koiria ei tule käyttää keskenään jalostukseen. Liian raskasrakenteista ns. ”seurakoiratyyppiin” koiraa ei tule suosia jalostuksessa. Myös alkuperäisen käyttötarkoituksen eli lintujen metsästysominaisuuksien parantaminen tulee olla vahvasti esillä jalostuksessa.

Vuosittainen rekisteröintimäärä Suomessa noin 90 koiraa. Valtaosa Suomen gordoneista on metsästyslinjaisia.

Elinikä: keskimäärin 11,3 vuotta

Kuolinsyytilaston 1990-2022 mukaan yleisimmät kuolinsyyt vanhuus (78 kpl) ja kasvainsairaudet (74 kpl). Luusto- ja nivelsairausten takia lopettettuja 17 kpl, selkäsairaus 6 kpl, sydänsairausten takia 11 kpl.

Gordoninsetteriä pidetään kansainvälisesti terveenä koirarotuna. Merkittävimpiä sairauksia ovat nivelrikko, SLO, rcd4–PRA perinnöllinen silmänsairaus, pikkuaivojen abiotrofia CCA, IMHA (immuunivälitteinen hemolyyttinen anemia), immunologiset sairaudet ml. ruoka-allergiat (usein koiran ruoka-allergia kuitenkin loppuu raakaruokintaan siirtymisen jälkeen).

Kanakoiraakerhon gordoninsetterijaos on nostanut kolme sairautta rodulla esiintyviin merkittävien sairauksien joukkoon ja erityisesti vastustettaviksi:

- canine symmetrical lupoid onychodystrofy, SLO (esiintyvyys 6,1%)
- verkkokalvon etenevä surkastuminen (PRA rcd4) - geenitesti on
- pikkuaivojen abiotrofia, CCA - geenitesti on

Lisääntymiseen liittyviä ongelmia oli ollut vain 0,9 % gordoninsettereistä. Lisääntyminen käy luonnollisesti, eikä tarvetta keinosiemennyksiin astutusongelmien takia ole ollut.

PEVISA:

- Lonkat / raja-arvo B

- Pentujen vanhemmista vähintään toisen tulee olla rcd4–PRA geenitestin osalta vapaa (clear)
- Koiralla ei saa pentujen rekisteröintihetkellä olla yli 25 rekisteröityä jälkeläistä Suomessa

Gordoninsetteri oli aikanaan ensimmäinen käyttökoirarotu, jolle asetettiin jälkeläisrajoitus. Jälkeläisrajoitus on tehokkaasti laskenut sukusiitosastetta ja lisännyt rodun geneettistä monimuotoisuutta.

Vuoden 2022 loppuun mennessä on luonnetestattu yhteensä 16 gordoninsetteriä. Hyväksytty tulos on 13 koiralla.

Vuosina 2015–2021 jalostustietokannan perusteella 151 gordoninsetteriä on startannut metsästyskokeissa.

Gordoninsettereiden omistajista 90,4 % ovat tyytyväisiä koiriensa luonteeseen (populaatiokartoituksen kysely). Vaikka kyseessä on käyttökoirarotu, lähes kaikki omistajat pitävät koiraansa koti-/sisäkoirana, joten kotikäyttötymisellä on suuri merkitys.

Gordoninsettereiden populaatiokartoituksen perusteella paukkuarkuutta ilmoitettiin olevan 8,8 %:lla koirista. 19,3 % ilmoitti koiran stressaantuvan helposti. Varautuneita koiria oli 15,8 %.

Lähteet. Gordoninsetteri JTO, SKL/rotumääritelmä, kanakoirakerho.fi,

Hovawart

Yleisvaikutelma voimakas, keskikokoinen, hieman pitkänomainen, pitkäkarvainen käyttökoira.

Urokset 63-70cm, nartut 58-63cm

– Liikkuessaan edustaa tyypillistä ravaajaa ja on kokoonsa nähden ketterä, nopea ja kestävä.

– Luonne pääsääntöisesti tasainen, hyväntahtoinen, hyvä hermorakenne, joskus voimakas luonne/dominanssi saattanut aiheuttaa ongelmia kotioloissa. Voimakkaana koirana vaatii omistajalta osaamista.

– Näyttelypuolen koirissa on jonkin verran arkuutta ja pehmeyttä. Linjat eivät kuitenkaan ole kovin eriytyneet.

– Käyttöominaisuuksiltaan monipuolinen. Sitoutuu voimakkaasti perheeseensä, on reviiritietoinen ja soveltuu erilaisiin palveluskoiraharrastuksiin. Jälkityöskentelyssä sen vahvuudet pääsevät parhaiten oikeuksiinsa.

– Luoksepäästävä, jonkin verran pidättyväisyyttä – näkyy vahtikoiratausta.

– Kohtuullinen/rauhallinen temperamentti, vaikea saada kiihtymään.

– Itsenäisiä, melko vähän miellyttämisenhalua.

– Palveluskoira, viimevuosina saalisviettiys parantunut.

– Pentuja syntyy vuodessa suurin piirtein saman verran kuin dobermanneja, noin 150.

– Koiranetin kuolinsyytilaston keski-ikä 9v9kk. Yleisin kuolinsyy vanhuus (26 %), toisena syöpä (16 %).

- Koiranetin tilastossa kuolinsyynä huomattavan vähän esim iho- ja korvasairauksia (0,3 %) tai immunologisia (0,7 %) ongelmia.
- Yleisterveitä, pevisassa ainoastaan lonkat
- Lonkkatilastojen keskiarvo 2010-2023: A-lonkkia 58 %, B-lonkkia 27 %, C-lonkkia 12 %, D-lonkkia 3 % - lonkat eivät ole ongelma
- Selkien spondyloositolaston keskiarvo vuosilta 2010-2023 SP0 100 % - ei selkäongelmia
- Pevisassa mainitaan kilpirauhasen vajaatoiminta, ilmeisesti jonkin verran pohjoismaissa, ei eurooppalaisissa
- Pevisassa mainittuna maksashuntti ja SA-tauti (erittäin harvinaisia)
- Jonkin verran olkanivelen kasvuhäiriötä (ei tilastoa tai tutkimusta)?
- DM (Degeneratiivinen myelopatia) – geenitestillä helppo vastustaa
- Syöpiä jonkin verran

Lähteet: Hovawartien PEVISA 2020-2024, Minna Tapojärvi/kennel Tallivahdin, koiranet

Isovillakoira

Suomen Villakoirakerho ylläpitää omaa terveystietokantaansa

- MyDogDNA testattuja isovillakoiria tietokannassa 90kpl
- Joitain Addisonintautitapauksia
- Silmänsairauksia: PRA, entropium/entropion, distichiasis, katarakta, PHTVL/PHPV aste 1, RD multifokaali, PPM iris-iris, sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio
- Lonkkatilastot: 2013-2023 syntyneitä 1795kpl, kuvattu 513kpl (29%)
A 264kpl (51%), B 147kpl (29%), C 83kpl (16%), D 18kpl (4%), E 1kpl (>1%)
- Kyynärtilastot: 2013-2023 syntyneitä 1795kpl, kuvattu 475kpl (26%)
0 434kpl (91%), 1 35kpl (7%), 2 5kpl (1%), 3 1kpl (>1%)
- Spondyloositolastot: 2013-2023 syntyneitä 1795kpl, kuvattuja 179kpl (10%)
0 173kpl (97%), 1 3kpl (2%), 2 3kpl (2%), 3 ja 4 0kpl

Kuolinsyytilastot 2013-2023 menehtyneissä

keskimääräinen elinikä 10v 7kk

yleisimmät kuolinsyyt vanhuus, kasvainsairaudet, maksa- ja ruoansulatuskanavan sairaudet

2kpl kardiomyopatian takia lopetettuja koiria (elinikä 10v 5kk ja 11v)

lähteet: Kennelliiton jalostustietokanta, Suomen Villakoirakerho

Plottinajokoira

Suomessa populaatio melko pieni (2011-2022 rekisteröity 639 kpl), populaatioon tulee vuosittain tuontejja jonkin verran rodun alkuperämaasta (USA) ja tällä ylläpidetään monimuotoisuutta Suomen kannassa.

vanhuusiän keskiarvo 10,5 vuotta, amerikkalaisessa aineistossa 12-14 vuotta

Ei tiedossa olevia suuria ongelmia terveyden, tai lisääntymisen suhteen. Lonkkakuvattuja koiria melko vähän, lonkkakuvatuilla tulokset kuitenkin hyviä (A- tuloksia 55%).

Käytös rauhallinen, kotioiloissa miellyttämisenhaluinen ja lempeä, työskennellessä rohkea ja kestävä (suurpetojen metsästyksen kehitetty rotu)

Lapinporokoira

- Rodun yksilöt ovat enimmäkseen varsin terveitä ja elävät helposti yli 12-vuoden ikään. Rodussa kuitenkin esiintyy perinnöllisiä silmäsairauksia sekä jonkin verran muita perinnöllisiä ongelmia kuten kilpirauhasen vajaatoimintaa, epilepsiaa ja allergioita. Perinnöllisistä silmäsairauksista tärkeimmät ovat kataraktat ja PRA. Niitä voidaan vastustaa silmätarkastuksilla ja prcdPRA:ta varten on olemassa myös geenitesti. Valitettavasti rodussa esiintyy myös toisen tyyppin PRA:ta, johon testiä ei ole olemassa
- Lapinporokoiraa kuvaillaan älykkääksi ja oppivaiseksi. Työssä se on energinen ja toimintakykyinen, muulloin rauhallinen.
- Ulkomuodoltaan se on selkeästi ravaajatyypinen koira. Sen tulee olla suorakaiteen muotoinen, selvästi korkeuttaan pidempi, keskivoimakas ja suhteellisen voimakkaasti kulmautunut koira. Karvapeite on karkeaa ja erityisesti tiheää, hyvin kylmältä ja sateelta suojaavaa.
- Lapinporokoirat ovat suosittuja koti- ja perhekoiria, mutta myös monipuolisia harrastuskoiria. Niillä on meriittejä tottelevaisuuskokeista, agilitystä, palveluskoirakokeista ja paimennuskokeista. Niitä käytetään myös edelleen työkoirina Lapissa.
- Lapinporokoiran PEVISA Voimassa 31.12.2024 asti - jatkuu samanlaisena 1.1.2025–31.12.2029 (odottaa Kennelliiton hyväksyntää)

Rotuhygieniset toimenpiteet perinnöllisten nivel- ja silmäsairauksien kurissa pitämiseksi lapinporokoiralla. (lonkat ja silmät)

10. Roturisteytysprojektista roturisteytysohjelma

Mahdollisimman suurien hyötyjen saavuttamiseksi useamman roturisteytyspentueen teettäminen on tarpeen. Lisäksi useamman rodun käyttäminen risteytyksissä on perusteltua geenipoolin tehokkaaksi laajentamiseksi. Muissa Suomessa tehdyissä roturisteytyksissä on arvioitu, että roturisteytystaustaisten yksilöiden osuus koko rodun populaatiosta ei saisi ylittää 30 %, jotta geenivirta ei muodostu kantaan nähden liian suureksi.

Riittävien hyötyjen aikaansaamiseksi ja seuranta-aineiston varmistamiseksi roturisteytyspentueita olisi perusteltua tehdä useampia vuosittain erityisesti projektin aluksi.

11. Roturisteytyspentueen kustannukset

Projektiin saadaan käyttöön rotuyhdistyksen Alba Medical laite ilmaiseksi holterointien tekemiseen. Kennelliitolta on mahdollista hakea myös projektirahoitusta sydäntutkimusten kustannusten kattamiseen. Rotuyhdistys on myös myöntänyt avustusta sydäntutkimuksiin, avustus pyritään kohdentamaan ensisijaisesti roturisteytyspentueisiin.

- Vaatimuksena tutkia molemmilta roduilta vähintään rotujen omat Pevisa-vaatimukset. Dobermannien Pevisa-tutkimusten hinta-arvio n. 900€
- Pentujen sydäntutkimukset
- Tarpeelliset geenitestit
- Luonnetta kuvaava testi tai koetulos
- Arviot molempien F1-sukupolvien vanhempien terveystutkimuskustannuksista riippuvat yksilöiden jo tehdyistä ja voimassa olevista terveystutkimuksista

12. Muuta huomioitavaa

Varsinaisessa roturisteytysprojektissa voidaan määritellä terveystutkimusten ja luonnetestien ohella muita hanketta ohjaavia käytänteitä. Nämä voivat koskea esimerkiksi tuontikoirien käyttöä.

12.1. Mahdolliset riskit

- Omistajien ja kasvattajien sitoutumattomuus projektiin
- Arvio projektiin lähtevien kasvattajien määrästä 8kpl
- On myös mahdollista, että jokaisesta F1-F4 pentueesta ei synny yhtään jatkojalostukseen sopivaa yksilöä. Riskinä on myös, että risteytysten myötä syntyville yksilöille periytyy terveysongelmia, joita ei osattu odottaa

12.2. SWOT-analyysi

Vahvuudet

Saatavilla laadukasta asiantuntijatieta monesta lähteestä (Kennelliitto, toiset rotuyhdistykset oman rotunsa asiantuntijoina)

Projektia seurataan aktiivisesti eri tahoilta myös kansainvälisesti

Rodun harrastajilla vahva motivaatio parantaa rodun tilannetta

Heikkoudet

Ei varmuutta vaikutuksista

Pitkä aikajänne

Mahdollisesti puhtasrotuista pentuetta suuremmat kustannukset (terveystutkimukset)

Mahdollisuudet

Geenipoolin laajentuminen

Terveysten parantuminen

Julkisen kuvan parantuminen terveyden parantumisen myötä

Mahdollisesti saadaan sekä uusia että vanhoja harrastajia rodun pariin terveystilanteen kohenemisen myötä

Uhat

Ei muutosta nykytilaan

Riski risteytysrotujen sairauksiin

Pentueet jäävät yksittäisiksi, jolloin niistä ei saada riittävää hyötyä

Ei tiedetä miten rodun alkuperämaa tulee reagoimaan roturisteytykseen

13. Tarvittavat toimenpiteet projektin käynnistämiseksi

Toteutettiin kasvattajille kysely kiinnostuksesta osallistua roturisteytysprojektiin eri muodoissa. Vastauksia saatiin 31kpl.

Kiinnostuneita tekemään roturisteytyspentueen 12kpl (38,7%)

Ehkä 9kpl (29%)

Ei 6kpl (19,4%)

Kiinnostunut tarjoamaan kodin F1-sukupolven pennulle 4kpl (12,9%)